

Od pasji do działania

Ta lekcja ma charakter „otwierający oczy”. Zaczynamy od osobistej refleksji ucznia nad jego talentami, przechodzimy przez detektywistyczne odkrywanie potrzeb otoczenia, a kończymy na zrozumieniu, że pomaganie to nie tylko poświęcenie, ale przede wszystkim wykorzystanie swojej „supermocy” w sposób profesjonalny i skuteczny.

Twoje cele dla uczniów:

- Uczeń identyfikuje obszary społeczne, które są dla niego ważne (Mapa Pasji i Trosk).
- Rozróżnia podstawowe formy zaangażowania (akcyjne, długoterminowe, e-wolontariat).
- Dopasuje formę działania do swoich predyspozycji i zasobów (czas, umiejętności).

Przygotuj wcześniej:

- Film „Moja Supermoc: Jak Pomagam?”.
- Prezentację: „Zmień Świat: Przewodnik po Wolontariacie i Aktywizmie”.
- Wydruki Karty Pracy: „Mapa Moich Pasji i Trosk” (1 na ucznia).
- Infografikę: „Jaki jest Twój styl pomagania?”.

Przebieg lekcji krok po kroku

Krok 1: Rozgrzewka- Mapa moich pasji i trosk (10 minut)

W tym kroku celem jest wprowadzenie tematu wolontariatu i zdiagnozowanie osobistych motywacji uczniów. Pokazanie, że każde działanie społeczne zaczyna się od indywidualnych zasobów („co mam”) i empatii („co mnie rusza”).

Zacznij od zainicjowania krótkiej, dynamicznej rozmowy, która odczaruje słowo „wolontariat” jako coś nudnego czy przymusowego. Stań przed klasą bez żadnych atrybutów „pomagacza”. Zadaj prowokacyjne lub otwarte pytania, które pozwolą uczniom poczuć, że temat dotyczy ich codzienności.

- Możesz powiedzieć: „Dzień dobry! Zanim zaczniemy, mam do Was pytanie: Kto z Was czuje, że ma na coś w swoim otoczeniu realny wpływ? Nie na to, co zjecie na obiad, ale na to, jak wygląda Wasza okolica, szkoła albo internet? (Czekaj na reakcje). Często myślimy, że 'pomaganie' to domena fundacji i dorosłych w garniturach. Dzisiaj udowodnimy sobie, że każdy z Was ma już gotowy zestaw narzędzi do zmieniania świata. Tylko może jeszcze nie wiecie, jak go użyć”.
- Alternatywnie: „Wyobraźcie sobie, że internet nagle przestaje działać na tydzień. Co z tych rzeczy, które robicie w sieci (grafika, montaż, pisanie tekstów, organizacja grup), mogłoby się przydać realnym ludziom w Waszym sąsiedztwie? O tym właśnie będziemy dziś rozmawiać”.

Poniżej podpowiadamy kilka pytań do użycia, aby już w tym kroku zainicjować dyskusję:

- Gdybyście mieli jedną magiczną złotówkę, którą możecie zainwestować w rozwiązanie dowolnego problemu w Waszym mieście - co by to było?
- Jaki temat w mediach społecznościowych sprawia, że zatrzymujecie się na dłużej i myślicie: 'Kurczę, to nie powinno tak wyglądać'?
- Czy znacie kogoś w Waszym wieku, kto robi coś fajnego dla innych, a nie jest 'oficjalnym' wolontariuszem?
- Co jest łatwiejsze: narzekanie na problem czy zrobienie pierwszego kroku, żeby go rozwiązać? Dlaczego?

Następnie możesz przejść od ogólnej dyskusji do bardziej indywidualnej autodiagnozy. Rozdaj każdemu uczniowi arkusz. Zadbaj o to, by atmosfera w klasie sprzyjała skupieniu, ale też spokojowi - możesz włączyć w tle cichą, instrumentalną muzykę.

- Możesz powiedzieć: „Przed Wami 'Mapa Moich Pasji i Trosk'. To nie jest kartkówka. Nikt nie będzie zbierał tych kart i oceniał Waszych marzeń. To Wasza osobista 'ściągą', która pomoże Wam odkryć Waszą supermoc.

Daj im kilka minut aby zastanowili się nad materiałem zawartym w karcie. Jeśli chcesz, możesz zezwolić, lub nawet zachęcić, aby uczniowie wzajemnie się konsultowali - to nie musi być praca indywidualna.

- Gdy uczeń mówi „ja nie mam pasji”: Podejdź i zapytaj: „A co robisz w wolnym czasie na YouTube? Co oglądasz? Może interesuje Cię montaż albo historia? To też jest pasja!”.
- Gdy uczeń wpisuje bardzo ogólne troski (np. wojna): Zachęć do konkretyzacji: „To wielki problem. A jak to widać u nas? Może są u nas uchodźcy, którzy potrzebują pomocy w nauce języka? Spróbuj sprowadzić to 'na ziemię’”.
- Zachęć do używania symboli, rysunków, hashtagów zamiast długich zdań. To ma być mapa, nie wypracowanie.

Gdy będziesz kończyć pracę uczniów, możesz powiedzieć: „Spójrzcie teraz na swoje mapy. Za chwilę zobaczycie film o trójce ludzi, którzy je połączyli: to, co kochają, z tym, co ich boli. Zobaczmy, czy ich droga przypomina Waszą”.

BUFOR CZASOWY - Moja supermoc dla szkoły

Poproś uczniów, aby w parach (nie pokazując całej karty) wymienili się tylko jedną „pasją” i spróbowali wspólnie wymyślić, jak ta pasja mogłaby pomóc w rozwiązaniu jakiegokolwiek problemu szkolnego (np. „Moja pasja to rysowanie – mogłabym zrobić ładne plakaty o segregacji śmieci w szkole”).

Krok 2: Inspiracja (15 minut)

Ten krok to porównanie osobistych map pasji i trosk z przykładami działania rówieśników. Uczniowie mają zrozumieć, że wolontariat to nie tylko „pomaganie biednym”, ale profesjonalne wykorzystanie swoich unikalnych talentów.

Przygotuj klasę do aktywnego oglądania, nadając bohaterom filmu status „ekspertów od zmiany”. Zwróć uwagę uczniów na to, że bohaterowie filmu nie są superbohaterami z komiksów, ale ludźmi w ich wieku, którzy po prostu przestali być obojętni.

- Możesz powiedzieć: „Za chwilę poznamy troje ludzi: Anię, Tomka i Kasię. Każde z nich miało taką samą mapę pasji i trosk, jaką przed chwilą wypełniście. Zobaczcie, jak udało im się połączyć kropki. Waszym zadaniem podczas filmu jest wyłapanie, co było ich 'supermocą' - czyli pasją - i na jaką konkretną potrzebę odpowiedzieli. Zastanówcie się też, czy któraś z tych osób mogłaby zostać Waszym wspólnikiem w działaniu”.
- Alternatywnie: „Często myślimy, że aby pomagać, trzeba mieć dużo pieniędzy albo wolnego czasu. Obejrzyjmy te trzy historie i sprawdźmy, jak można 'zhakować' system pomagania, używając tego, co już mamy w kieszeni lub w głowie”.

Wyświetl Film: „Moja Supermoc: Jak Pomagam?”.

Po projekcji zaprosz do dyskusji. Celem jest dekonstrukcja postaw bohaterów i odniesienie ich do rzeczywistości uczniów. Nie pytaj tylko „czy się podobało”. Zadaj pytania, które zmuszą do analizy różnych form zaangażowania: długoterminowego (Ania), akcyjnego (Tomek) oraz cyfrowego/aktywistycznego (Kasia).

Proponowane pytania do rozmowy:

- O różnorodność stylów: „Ania spędza w schronisku każdą sobotę, a Tomek działał intensywnie tylko przez tydzień przy festiwalu. Który z tych sposobów bardziej pasuje do Waszego planu tygodnia? Czy pomoc 'raz na jakiś czas' jest mniej wartościowa?”.
- O e-wolontariat (Kasia): „Kasia pomogła, nie wychodząc z pokoju, używając grafiki i mediów społecznościowych. Czy to dla Was brzmi jak 'prawdziwy' wolontariat? Dlaczego takie działania są dziś tak skuteczne?”.
- O korzyści zwrotne: „Jak myślicie, czego Tomek nauczył się organizując festiwal, czego nie nauczyłby się w szkolnej ławce? Jakie 'skille' do CV zdobył przy okazji?”.
- O odwagę: „Co było trudniejsze: samo wpadnięcie na pomysł czy przekonanie innych, żeby dołączyli? Jak myślicie, co pomogło Kasi zebrać 50 osób do sprzątnięcia parku?”.
- O granice pomagania: „Ania mówi, że czasem jest zmęczona. Czy wolontariusz ma prawo powiedzieć 'pas' i odpocząć? Jak dbać o siebie, żeby pomaganie nie stało się ciężarem?”.

Na koniec podsumuj dyskusję: „Zauważcie jedną rzecz: nikt z nich nie zmienił całego świata w jeden dzień. Oni po prostu dopasowali swoje 'chcę' do czyjegoś 'potrzebuję'. Skoro wiemy już, jak to robili inni, sprawdźmy na podstawie Waszych map, jaki jest Wasz unikalny styl pomagania”.

BUFOR CZASOWY - Superbohater do pary

Poproś uczniów o szybką rundkę: „Gdybyście mieli zacząć działać z jednym bohaterem filmu, kogo byście wybrali i dlaczego? Co Wasz duet mógłby zrobić wspólnie?”. To świetne przejście do warsztatu o „stylach pomagania”.

Krok 3: Twój przewodnik po prezentacji: „Zmień Świat” (15 minut)

Slajd 1: Tytułowy – Wolontariat: Jak to działa?

- Jak to ograć: Nadaj lekcji charakter „instrukcji obsługi sprawstwa”.
- Narracja: „Odkryliśmy już Wasze pasje. Teraz czas sprawdzić, jak te supermoce nazwać profesjonalnie i jak sprawić, by Wasze działanie było skuteczne. Przed Wami przewodnik po zmienianiu świata”.

Slajd 2: Co odkryliście? – Podsumowanie Waszych talentów

- Jak to ograć: Nawiąż bezpośrednio do „Mapy Pasji i Trosk”.
- Narracja: „Wasze mapy to fundament. Wolontariat nie zaczyna się od wielkich organizacji, ale od tego, co macie w głowach i rękach. To, co tam wpisaliście, to Wasze paliwo”.

Slajd 3: Słowo klucz: Aktywność Obywatelska

- Jak to ograć: Zdefiniuj pojęcie jako „branie spraw w swoje ręce”.
- Narracja: „Aktywność obywatelska to po prostu decyzja: widzę problem i używam swojego talentu, żeby go rozwiązać. To przejście od roli widza do roli twórcy rzeczywistości”.

Slajd 4: Wolontariat Długoterminowy (Model Ani)

- Jak to ograć: Przywołaj postać Ani ze schroniska. Słowo klucz: Relacja.
- Narracja: „To maraton. Tu liczy się wierność i regularność. Budujecie relację z podopiecznymi. To najlepsza szkoła odpowiedzialności – organizacja wie, że może na Was liczyć w każdą sobotę”.

Slajd 5: Wolontariat Akcyjny (Model Tomka)

- Jak to ograć: Przywołaj postać Tomka z festiwalu. Słowo klucz: Energia.
- Narracja: „Intensywna przygoda. Festiwal, zbiórka, finał akcji. Idealne dla tych, którzy mają mało czasu, ale potrafią dać z siebie 200% przez jeden weekend. Tu liczy się praca zespołowa”.

Slajd 6: Filar 3 – E-wolontariat (Model Kasi)

- Jak to ograć: Przywołaj postać Kasi i jej zbiórkę online. Słowo klucz: Zasięg.
- Narracja: „Pomoc bez wychodzenia z domu. Kasia pokazała, że łącząc talent graficzny z internetem, można zmobilizować tłumy. Jeśli sprawnie poruszacie się w sieci, to jest Wasza droga”.

Slajd 7: Aktywizm vs Wolontariat – Jaka jest różnica?

- Jak to ograć: Wyjaśnij różnicę między pomaganiem jednostkom a zmienianiem całego systemu.
- Narracja: „Wolontariat to np. karmienie psów w schronisku (pomoc tu i teraz). Aktywizm to np. walka o zmianę prawa, by schroniska dostawały większe dotacje (zmiana systemu). Wolontariusz opatruje rany, aktywista sprawdza, dlaczego one powstają i stara się temu zapobiec”.

Slajd 8: Fakty i Mity o pomaganiu

- Jak to ograć: Obal przekonanie, że wolontariat to tylko „darmowa praca” dla ludzi bez zajęcia.
- Narracja: „Obalmy mity: Wolontariat to nie tylko 'poświęcenie'. Nie trzeba mieć mnóstwo czasu. Czasami wystarczy godzina w tygodniu online. Wolontariat jest tylko dla starszych. To młodzi najczęściej zmieniają zasady w sieci. Nic z tego nie mam. Masz doświadczenie, którego nie kupisz za żadne pieniądze. A czy słyszeliście inne zdania dotyczące wolontariatu albo aktywizmu? Czy to fakty, mity... a może po prostu opinie?”.

Slajd 9: Co Ty z tego masz?

- Jak to ograć: Wskaż konkretne korzyści (Skille, Ludzie, Wpływ).
- Narracja: To, że nie dostajesz wynagrodzenia finansowego, wcale nie znaczy, że pracujesz "za darmo". Zyskujesz realne umiejętności do CV, poznajesz ludzi, którzy myślą jak Ty, i przestajesz być bezradny wobec problemów. Masz wpływ. To największa nagroda”.

Slajd 10: NGO i Trzeci Sektor – Kto za tym stoi?

- Jak to ograć: Wprowadź oficjalną terminologię. Wyjaśnij pojęcie NGO (Non-Governmental Organization).
- Narracja: „Gdzie szukać miejsca do działania? W NGO, czyli organizacjach pozarządowych. Nazywamy je Trzecim Sektorem. Pierwszy to państwo, drugi to biznes (firmy), a trzeci to fundacje i stowarzyszenia, które działają nie dla zysku, ale dla dobra wspólnego”.

Slajd 11: Matematyka Pomagania: Pasja + Troska = Twój Projekt

- Jak to ograć: Pokaż praktyczny przykład połączenia.
- Narracja: „Jak to złożyć w całość? Spójrzcie na wzór z filmu. Talent Kasi: grafika + troska o klimat daje e-wolontariat, którego efektem jest kampania i 50 osób sprząających park. Twoja supermoc to wynik tego prostego dodawania. Co wyjdzie z Waszego równania?”.

Slajd 12: Grassrooting - Siła oddolnego działania

- Jak to ograć: Wyjaśnij pojęcie działań oddolnych (grassroots), które rodzą się z inicjatywy samych obywateli, a nie instytucji.
- Narracja: „Pamiętacie Kasię? Ona nie czekała na wielką fundację. To jest właśnie grassrooting, czyli działanie oddolne – od korzeni. Zamiast czekać, aż ktoś 'na górze' zauważy problem, skrzykujecie znajomych, sąsiadów i działacie tam, gdzie mieszkacie. To najczystsza forma aktywizmu: Ty, Twój pomysł i ludzie, którzy chcą tego samego”.

Slajd 13: Twój pierwszy krok - Jak zacząć?

- Jak to ograć: Skonkretyzuj ścieżkę wejścia w wolontariat, dając uczniom proste narzędzia do startu.
- Narracja: „Teoria to tylko połowa sukcesu. Prawdziwa zmiana zaczyna się od pierwszego kroku. Jak go zrobić? Sprawdźcie lokalne grupy na social mediach, zajrzyjcie na portale typu ngo.pl albo po prostu rozejrzyjcie się wokół siebie. Na pewno znajdziecie NGO bliskie Wam. Nie szukajcie od razu misji na drugim końcu świata - zacznijcie tam, gdzie wasze pasje i troski lokalnie się przecinają”.

Slajd 14: Podsumowanie – Twoja Supermoc

- Jak to ograć: Zakończ lekcję inspirującym cytatem lub mocnym hasłem podsumowującym ideę sprawstwa. Możesz odczytać cytat Margaret Mead ze slajdu, albo dodać inny pasujący.
- Narracja: „Kończymy cytatem, który jest esencją dzisiejszej lekcji: 'Bądź zmianą, którą chcesz widzieć w świecie'. Pamiętajcie, wolontariat to nie tylko pomaganie innym – to przede wszystkim branie odpowiedzialności za to, jak wygląda nasza rzeczywistość. Wasza supermoc jest gotowa do użycia. Czas start!\".

Krok 4: Zakończenie – „Moja Moc Pomagania” (5 minut)

Podsumuj kluczowe pojęcia i utrwaj poczucie sprawstwa.

Wyświetl Infografikę „Jaki jest Twój styl pomagania?”. Poproś uczniów, aby spojrzeli na swoje notatki i spróbowali dopasować swoje pomysły do konkretnych form zaangażowania, o których mówiliśmy.

- Możesz powiedzieć: „Przeszliśmy dziś drogę od Waszych osobistych talentów do konkretnych sposobów zmieniania świata. Dowiedzieliście się, że wolontariat to nie tylko poświęcenie, ale profesjonalne działanie w ramach NGO, czyli trzeciego sektora. Niezależnie od tego, czy bliżej Wam do regularności Ani, energii Tomka czy do internetowego zasięgu Kasi - każda z tych form jest realnym sposobem na rozwiązanie Waszych 'Trosk'\".

Możesz zaktywizować uczniów do sformułowania własnych wniosków na temat ich potencjalnego zaangażowania. Poproś o szybką rundkę wypowiedzi. Każdy uczeń, który chce, mówi jedno zdanie zaczynające się od: „Po dzisiejszej lekcji widzę, że moim stylem pomagania może być...\".

Przykładowe punkty do refleksji:

- Czy wolę działać w terenie (akcyjnie), czy w sieci (e-wolontariat)?
- Czy wolę pomagać konkretnym osobom, czy walczyć o zmianę zasad (aktywizm)?
- Jaki mit o wolontariacie udało nam się dzisiaj obalić?

Na koniec możesz powiedzieć:

- „Nie czekajcie, aż świat sam się naprawi. Bądźcie tymi, którzy zaczną ten proces, używając swoich pasji. Dziękuję za dzisiejszą pracę!\".